

Ponowny lęg rycyka *Limosa limosa* na Śląsku

A new case of Black-tailed Godwit *Limosa limosa* breeding in Silesia

Wiesław Lenkiewicz

Śląskie Towarzystwo Ornitologiczne
ul. Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław
e-mail: vlen@vp.pl

Bartosz Smyk

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków
ul. Odrowąża 24, 05-270 Marki
e-mail: bartosz.smyk@otop.org.pl

Rycyk *Limosa limosa* jest gatunkiem, którego populacja lęgowa w Polsce od wielu lat podlega stałemu regresowi liczebności. Między końcem lat 1980. a drugą dekadą XXI w. liczebność zmniejszyła się z 7–8 tys. do zaledwie 800–1500 par lęgowych w kraju (Tomiałojć 1990, Chodkiewicz i in. 2019). Stwierdzony bardzo mocny spadek liczebności polskiej populacji rycyka (o 84% w ciągu trzech pokoleń) w połączeniu ze spadkami liczebności populacji ościennych spowodowały umieszczenie rycyka w kategorii „krytycznie zagrożony” (CR) w Czerwonej Liście Ptaków Polski (Wilk i in. 2020). Zanik populacji szczególnie mocno uwidocznił się w zachodnich regionach Polski. W Wielkopolsce i całej północno-zachodniej części kraju w latach 1980–2010 odnotowano spadek liczby par o odpowiednio 87–93% i 84% (Wylegała i in.

2011, Ławicki i in. 2011). Gatunek całkowicie przestał gniazdować na Śląsku. Na początku lat 2000. w regionie gnieździło się jeszcze do 33 par, zaś ostatnie pewne lęgi stwierdzono w 2012 r. koło Przemkowa i Oświęcimia (Beuch i in. 2017).

W sezonie lęgowym 2020 odnotowano lęg rycyka w Dolinie Baryczy. Dnia 30.04.2020, podczas kontroli stawu Jasnego Dolny w kompleksie Potasznia w rezerwacie „Stawy Milickie” zauważono wysiadującego rycyka (W. Lenkiewicz). Gniazdo zlokalizowane było na obrzeżach kolonii śmieszek *Chroicocephalus ridibundus*, w niewielkim obniżeniu terenu, na płaskiej wysepce porośniętej niską roślinnością. Wysiadującemu ptakowi towarzyszył drugi pilnujący osobnik, który aktywnie odganiał zbliżające się do tego fragmentu wyspy mewy.

Fot. 1. Para rycyków *Limosa limosa* z gniazdem w kolonii śmieszek *Chroicocephalus ridibundus* w kompleksie stawowym Potasznia (rezerwat „Stawy Milickie”; fot. W. Lenkiewicz)

Photo 1. A pair of Black-tailed Godwits with the nest in a Black-headed Gull colony in Potasznia pond complex (Milickie Ponds reserve)

Fot. 2. Wysiadujący rycyk *Limosa limosa* na gnieździe na wyspie stawu Jasny Dolny (fot. W. Lenkiewicz)

Photo 2. Black-tailed Godwit incubating on a fish pond island

W kolonii przebywały także lęgowe czajki *Vanellus vanellus*, krwawodzioby *Tringa totanus* i sieweczki rzeczne *Charadrius dubius*. W kolejnych dniach gniazdowanie pary rycyków potwierdzone zostało w tym miejscu także przez innych obserwatorów (B. Orłowska, B. Podmokły). Ostatnia obserwacja wysiadującego ptaka miała miejsce 10.05. W kolejnych dniach, z powodu ulewnych deszczy gwałtownie podniósł się poziom wody i fragment wyspy, na której zlokalizowane było gniazdo rycyka został zalany wodą, co spowodowało utratę lęgu na etapie wysiadywania jaj.

Opisywana obserwacja stanowi pierwszy przypadek lęgu rycyka na Śląsku po 8 latach przerwy. Poprzednie obserwacje wskazujące na bardzo prawdopodobne lęgi gatunku miały miejsce w Dolinie Baryczy: w 2008 r. na podmokłych łąkach koło Niezgody oraz w 2010 r. na polderze Jamnik, stanowiącym fragment zalewowej doliny Baryczy (Beuch i in. 2017). Stwierdzenie lęgu w Potasznicy zwraca uwagę z powodu nietypowego siedliska, jakim są dla gniazdujących rycyków stawy rybne. W podobnym siedlisku obserwowano prawdopodobnie lęgowe rycyki na Stawach Milickich wiosną 2008 r., kiedy to w kompleksie Ruda Sułowska widziano kopulującą parę, a później w sezonie słyszano w tym samym miejscu zaniepokojone ptaki. Rycyki przebywały wówczas na pozbawionych wody stawach narybkowych, z kałużami wody, o dnie częściowo zarośniętym niską roślinnością (B. Smyk).

Stwierdzenie nieudanego lęgu na stawach Potasznicy było prawdopodobnie jedynie efemerycznym lęgiem poza sta-

łymi lęgowiskami rycyka. Wobec braku stwierdzeń tego gatunku nawet w kategorii „gniazdowania możliwego” w sezonie lęgowym 2021, zarówno w Dolinie Baryczy, jak i innych częściach Śląska (Kartoteka Awifauny Śląska), nie istnieją przesłanki wskazujące na trwalszy powrót rycyka jako składnika awifauny lęgowej w naszym regionie. Nie można jednak wykluczyć kolejnych podobnych przypadków w przyszłości. Wobec zaniku optymalnych siedlisk gatunku (podmokłe lub okresowo zalewane łąki i pastwiska) takie próby mogą mieć miejsce w mniej typowym biotopie, jak na przykład na nie w pełni napełnionych wodą stawach rybnych. Warto dodać, iż w sąsiadujących ze Śląskiem Czechach gatunek regularnie gniazduje na stawach (np. pod Czeskimi Budziejowicami), zaś odpowiednie zarządzanie poziomem wody jest tam uznane za ważny element ochrony szczątkowej populacji lęgowej (5–10 par w całym kraju na początku lat 2010.; Kubelka i in. 2018). Należy więc zwrócić większą uwagę na obserwacje rycyka w okresie lęgowym w środowisku stawów rybnych na Śląsku. W razie częstszych prób lęgów w tym siedlisku wskazane byłoby opracowanie zaleceń ochronnych, zwiększających prawdopodobieństwo sukcesu lęgowego, co w pewnym stopniu mogłoby spowolnić wymieranie gatunku w Europie Środkowej.

Summary

A breeding of Black-tailed Godwit was found in spring 2020 on fish ponds near Potasznia in Milickie Ponds nature reserve (Lower Silesia). A pair was observed between April 30th and May 10th, with one bird incubating and the other actively chasing away other birds. The nest was located at the edge of a Black-headed Gull colony, on a pond island. The clutch succumbed to flooding after heavy rainfall. It is the first record of Black-tailed Godwit breeding in Silesia since 2012. Bearing in mind the ongoing decline of the species in Poland and the extinction of its permanent population in the Silesian Ornithological Region, the described case was probably an ephemeral one. The unusual breeding site (fish ponds) results from the disappearance of the optimal habitats. Similar breeding attempts in suboptimal biotopes cannot be ruled out in the future.

Literatura

- Beuch S., Smyk B., Czechowski P., Lenkiewicz W., Cieślak M., Rubacha S. 2017. Zanik populacji lęgowej kulika wielkiego *Numenius arquata* i rycyka *Limosa limosa* na Śląsku na początku XXI w. Ptaki Śląska 24: 43–62.
- Chodkiewicz T., Chylarecki P., Sikora A., Wardecki Ł., Bobrek R., Neubauer G., Marchowski D., Dmoch A., Kuczyński L. 2019. Raport z wdrażania art. 12 Dyrektywy Ptasiej w Polsce w latach 2013–2018: stan, zmiany, zagrożenia. Biuletyn Monitoringu Przyrody 20: 1–80.
- Kubelka, V., V. Zámečník, K. Slabeyová, V. Škorpíková & M. Šálek. 2018. Threats and conservation of meadow-breeding shorebirds in the Czech Republic and Slovakia. Wader Study 125 (3): 164–174.
- Ławicki Ł., Wylegała P., Batycki A., Kajzer Z., Guentzel S., Jasiński M., Kruszyk R., Rubacha S., Żmihorski M. 2011. Long-term decline of grassland waders in western Poland. Vogelwelt 132: 101–108.
- Tomiałojć L. 1990. Ptaki Polski. Rozmieszczenie i liczebność. PWN, Warszawa.
- Wilk T., Chodkiewicz T., Sikora A., Chylarecki P., Kuczyński L. 2020. Czerwona lista ptaków Polski. OTOP, Marki.
- Wylegała P., Winiecki A., Mielczarek S., Antczak M., Chylarecki P. 2011. Spadek liczebności rycyka *Limosa limosa* w Wielkopolsce w latach 1980–2011. Ptaki Wielkopolski 1: 119–126.